

Sygn. akt I C 1088/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2015 r.

Sąd Rejonowy w Kłodzku, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Ewa Karp

Protokolant: Ewelina Świrta

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2015 r. w Kłodzku

sprawy z powództwa I. K.

przeciwko R. Ż.

o zapłatę 60.000,00 zł

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwotę 3.600,00 zł (trzy tysiące sześćset złotych 00/100).

Uzasadnienie I C 1088/14

Powódka I. K. wniosła o zasądzenie od pozwanego R. Ż. kwoty 60 000 złotych tytułem zachowku należnego powódce jako spadkobiercy ustawowemu ojca stron, wskazując, że pozwany otrzymał od ojca darowiznę w postaci nieruchomości rolnej położonej we wsi W..

Pozwany po otrzymaniu pozwu wniósł o oddalenie powództwa w całości z uwagi na okoliczność, że umowa przekazania gospodarstwa rolnego na rzecz następcy miała miejsce 17 stycznia 1991 roku i zgodnie z poglądem prawnym Sądu Najwyższego wartość gospodarstwa rolnego przekazanego następcy nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu zachowku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Prawomocnym postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2014 roku Sąd stwierdził, że spadek po ojcu stron, zmarłym 17 marca 2011 roku A. Ż., na podstawie ustawy nabyły dzieci – powódka I. K. i pozwany R. Ż. każde po 1/2 części spadku.

Dowód:

zapewnienia spadkowe K- 19 akt I Ns 254/14, postanowienie K- 20 akt j,w,

Powódka przed wniesieniem pozwu nie wzywała pozwanego do zapłaty zachowku.

W skład spadku po spadkodawcy A. Ż. nie wchodzi gospodarstwo rolne położone w W. ani żaden inny majątek. Żaden majątek spadkowy nie został zgłoszony Urzędowi Skarbowemu.

Gospodarstwo rolne położone w W. rodzice stron przekazali aktem notarialnym z dnia 17 stycznia 1991 roku na rzecz następcy – syna R. Ż. w trybie Ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników

indywidualnym i członków ich rodzin, a pozwany ustanowił na nabytej nieruchomości dożywotnią nieodpłatną służebność mieszkania na rzecz rodziców.

Dowód:

- akt notarialny k- 58

- przesłuchanie stron k- 73,76-77, 87-89

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Celem instytucji zachowku, unormowanej w tytule IV księgi czwartej kodeksu cywilnego, jest ochrona interesów majątkowych najbliższych członków rodziny wymienionych w art. 991 § 1 k.c. przez zapewnienie im niezależnie od woli spadkodawcy, a nawet wbrew jego woli, roszczenia pieniężnego odpowiadającego określone w powołanym przepisie ułamkowi wartości udziału w spadku, który by im przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, przy czym żaden z przepisów powyższego tytułu nie przewiduje możliwości obniżenia wierzytelności z tytułu zachowku.

Jak wynika z aktu notarialnego z roku 1991, akt sprawy spadkowej i przesłuchania stron, do spadku nie należy żaden majątek, a przedmiotem pozwu jest gospodarstwo rolne przekazane pozwanemu przez rodziców stron w roku 1991.

Zgodnie z Uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 1991 r. III CZP 4/91 wartości gospodarstwa rolnego przekazanego następcy na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140) nie uwzględnia się przy ustalaniu zachowku. OSNC 1991/8-9/103.

Uzasadnienie przytoczonej uchwały wyjaśnia, że niejednorodny charakter umowy o przekazaniu gospodarstwa rolnego następcy, zawierającej elementy prawa administracyjnego, ubezpieczeniowego i cywilnego, przemawia przeciwko uznaniu, że z punktu widzenia uprawnień do zachowku umowa taka może być traktowana jako umowa darowizny.

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w dacie podejmowania uchwały weszła już w życie ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1991 r. Nr 7, poz. 24), utraciła zaś moc powołana ustawa z 1982 r., mimo wprowadzenia w tej ustawie istotnych zmian co do warunków umowy z następcą, w tym także możliwości jej rozwiązania, ustawodawca zachował jej szczególny charakter, nakazując jedynie stosować do niej odpowiednio przepisy kodeksu cywilnego o umowie przedwstępnej (art. 84, 89 i 91 tej ustawy).

Według art. 119 ust. 1 tej ustawy skutki prawne umowy o nieodpłatne przekazanie gospodarstwa rolnego następcy, zawartej według dotychczasowych przepisów, ustala się według tych przepisów (z wyjątkiem szczególnej możliwości rozwiązania umowy - por. ust. 2 art. 119), a zatem ustawa ta nie może znaleźć w sprawie bezpośredniego zastosowania, jednak jej postanowienia muszą być uwzględnione przy wykładni także dotychczasowych przepisów.

Również bowiem obecnie, mimo odstąpienia od określenia umowy z następcą, jako umowy przekazania gospodarstwa rolnego, i nadania jej charakteru umowy - pierwotnie - zobowiązującej, a - następnie - przenoszącej własność nieruchomości, w sposób szczególny określono zarówno osobę takiego następcy, jak i powiązanie tej umowy - jak poprzednio - z nabyciem przez rolnika przenoszącego własność swojego gospodarstwa prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej (art. 84 i 85 ustawy). Odrębne unormowanie rozwiązania umowy przez sąd (a nie jej odwołania), czy możliwości uzyskania przez rolnika świadczeń dożywotnich lub pieniężnych (art. 88 ust. 1 i 2 ustawy), wskazuje nadal na zamiar odróżnienia tej umowy od umów uregulowanych w kodeksie cywilnym.

Zachowano także ściśle powiązanie możliwości zawarcia umowy z pracą następcy w gospodarstwie rolnym, jej zaprzestanie czyniąc przesłanką rozwiązania umowy (art. 87 ustawy).

Tak więc Umowy przekazania gospodarstwa rolnego na następcę w zamian za rentę Sąd nie może potraktować jako darowizny na rzecz pozwanego, a zatem brak podstaw do wyliczenia zachowku należnego powódce, która nie wykazała by pozwany otrzymał darowiznę podlegającą doliczeniu do spadku zgodnie z art. 993.k.c. wskazującym, że przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę.

Mając na względzie brak w sprawie dziedziczenia testamentowego oraz brak wykazania istnienia darowizny na rzecz pozwanego oraz ustalenie, że nie ma składników majątku spadkowego na podstawie których mógłby być wyliczony zachówek, Sąd oddalił powództwo orzekając o kosztach na podstawie art. 98 k.p.c.